

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.001.17.2018
P/18/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2017 r. w części 15/03 – Sąd Apelacyjny w Katowicach.
Jednostka kontrolowana	Sąd Apelacyjny w Katowicach, Al. W. Korfantego 117/119, 40-156 Katowice (dalej: „Sąd”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Machnik, Dyrektor Sądu. (dowody: akta kontroli str.124-126)
Podstawa prawna	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ (dalej: „ustawa o NIK”).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura we Wrocławiu.
Kontrolerzy	1) Paweł Potemski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/42/2018 z dnia 23 stycznia 2018 r. 2) Marcin Kaliński, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/41/2018 z dnia 23 stycznia 2018 r. (dowody: akta kontroli str. 1-2, 407-408)

II. Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2017, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 15/03 – Sąd Apelacyjny w Katowicach, w związku z wykonywaniem budżetu państwa i planów finansowych jednostek finansowanych w ramach tej części budżetu państwa. Celem kontroli było także dokonanie oceny wykonania planu finansowego na 2017 r. Sądu, pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności. Ocenie podlegały w szczególności:

- realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,
- prawidłowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2017 r. w zakresie operacji finansowych,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań,
- nadzór i kontrola sprawowane przez Dyrektora Sądu w trybie art. 175 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych² (dalej: „ufp”), w tym nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były w szczególności następujące działania kontrolne:

- dokonanie analizy wykonania planu dochodów,

¹ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 2077.

- dokonanie analizy realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 15/03 – *Sąd Apelacyjny w Katowicach* w trakcie roku budżetowego,
- kontrola przestrzegania ustalonych dla części 15/03 limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków dysponenta III stopnia,
- analiza wybranego postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,
- kontrola wykonania wskaźników rzeczowych ustalonych w budżecie zadaniowym,
- dokonanie analizy stanu zobowiązań,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 15/03 – *Sąd Apelacyjny w Katowicach*.

Szerszy opis działań kontrolnych przedstawiono w części V. Wyniki kontroli.

Do oceny wykonania budżetu państwa w części 15/03 – *Sąd Apelacyjny w Katowicach* wykorzystano również wyniki kontroli wykonania planu finansowego Sądu na 2017 r.

III. Charakterystyka kontrolowanej jednostki

Sąd jest państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej. Utworzony został z dniem 1 października 1990 r. na mocy ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz zmianie ustawy – *Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa*³ oraz rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 września 1990 r. w sprawie utworzenia sądów apelacyjnych w Katowicach, Krakowie i Wrocławiu oraz ustalenia ich siedzib i obszarów właściwości⁴. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 października 2014 r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych⁵, Sąd obejmuje obszar właściwości sądów okręgowych w: Bielsku-Białej, Częstochowie, Gliwicach i Katowicach. Jest to organ wymiaru sprawiedliwości powołany do rozstrzygania w II instancji spraw z zakresu: prawa cywilnego, gospodarczego oraz rodzinnego i opiekuńczego, prawa karnego, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych z obszaru podległych mu sądów okręgowych (obszar apelacji). Jest również sądem dyscyplinarnym I instancji dla sędziów sądów powszechnych. Sąd, jako dysponent części 15/03, pełnił nadzór nad 34 dysponentami III stopnia, z tego nad: Sądem, czterema sądami okręgowymi⁶ i 29 sądami rejonowymi.

Celem kontroli była ocena wykonania budżetu państwa w 2017 r. w części 15/03 *Sąd Apelacyjny w Katowicach*. Ze środków w tej części finansowano - zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa - zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Zrealizowane w 2017 r. w części 15/03 dochody wyniosły

³ Dz. U. Nr 53 poz. 306, ze zm.

⁴ Dz. U. Nr 64 poz. 375, ze zm.

⁵ Dz. U. Nr 1407, ze zm.

⁶ Sąd Okręgowy w Częstochowie obsługiwał Sąd Rejonowy w Lublińcu (sąd funkcjonalny).

258 310,4 tys. zł, w tym 4 015,8 tys. zł stanowiły dochody zrealizowane przez kontrolowaną jednostkę.

W 2017 r. w części 15/03 zrealizowano wydatki budżetu państwa w wysokości 805 695,6 tys. zł, w tym 43 147,3 tys. zł stanowiły wydatki zrealizowane przez Sąd. Wydatki z budżetu środków europejskich wyniosły 77,1 tys. zł.

IV. Ocena⁷

W ramach kontroli zbadano 11,3% wydatków Sądu⁸. NIK stwierdza, że zostały one poniesione, co do zasady, z zachowaniem reguł gospodarowania środkami publicznymi, określonych w *ufp* i aktach wykonawczych do tej ustawy. Wszystkie zbadane wydatki Sądu służyły realizacji jego zadań. Wyjątek w tym zakresie stanowił przypadek, gdzie w latach 2016-2017 zrezygnowano z prawa waloryzacji najmowanych pomieszczeń w budynku przy ul. Wincentego 117a w Katowicach (na kwotę 1,9 tys. zł), co zostało skorygowane przez Sąd w trakcie kontroli NIK. Ponadto w Sądzie, sprawującym kontrolę gospodarki finansowej sądów z obszaru apelacji katowickiej, na podstawie art. 177 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych*⁹, dopuszczono do księgowania przez cztery sądy tej apelacji odsetek w łącznej kwocie 12,6 tys. zł, wypłaconych w 2017 r. wraz z zasądzonymi odszkodowaniami od osób fizycznych w § 4590 *Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych*, zamiast w § 4580 *Pozostałe odsetki* przewidzianym w klasyfikacji budżetowej dla tego typu wydatków. W efekcie w łącznym sprawozdaniu budżetowym Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa w 2017 r. przedmiotowa kwota odsetek została ujęta w niewłaściwej pozycji klasyfikacji budżetowej.

Wszystkie zbadane wydatki Sądu służyły realizacji jego zadań.

Badane sprawozdania Sądu zostały sporządzone i przekazane terminowo, stosownie do przepisów rozporządzeń Ministra Finansów w sprawie: *sprawozdawczości budżetowej*¹⁰, *sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych*¹¹, a także *sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym*¹².

W toku kontroli ujawniono błąd w systemie finansowo-księgowym Sądu, skutkujący wystąpieniem różnicy pomiędzy obrotami dziennika oraz zestawienia obrotów i sald w 2017 r. w kwocie 418,7 tys. zł, który jednak nie miał wpływu na dane zawarte w sprawozdaniach Rb-27 i Rb-28¹³.

⁷ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2017 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej ani dla negatywnej stosuje się ocenę opisową. W niniejszej kontroli zastosowano ocenę opisową.

⁸ W kwocie 4 867,4 tys. zł.

⁹ Dz. U. z 2018 r. poz. 23, ze zm.

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 stycznia 2014 r. w sprawie *sprawozdawczości budżetowej* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1015, ze zm.). Od dnia 13 stycznia 2018 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 9 stycznia 2018 r. w sprawie *sprawozdawczości budżetowej* (Dz. U. poz. 109).

¹¹ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 marca 2010 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1773, ze zm.).

¹² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym (Dz. U. nr 298 poz. 1766, ze zm.).

¹³ Z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27); z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28).

V. Wyniki kontroli

1. Dochody budżetowe

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2017¹⁴ dochody dla części 15/03 zaplanowano¹⁵ w kwocie 239 965,0 tys. zł, tj. o 4 283,0 tys. zł (1,8%) wyższej niż w 2016 r.¹⁶. Zrealizowane dochody wyniosły 258 310,4 tys. zł, a największy w nich udział miały wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) w kwocie 198 236,8 tys. zł (76,7%), oraz wpływy z tytułu grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (§ 0570) w kwocie 44 648,4 tys. zł (17,3%).

Zrealizowane w 2017 r. dochody były o 18 345,4 tys. zł, tj. o 7,6% wyższe od kwoty planowanej. Wyższe wpływy od zaplanowanych uzyskano z tytułu¹⁷:

- orzeczonych kar grzywien i innych kar od osób fizycznych (§ 0570) w kwocie 44 648,4 tys. zł, tj. o 1 707,4 tys. zł (4,0%) wyższej od zaplanowanej (42 941,0 tys. zł),
- opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) w kwocie 198 236,8 tys. zł, o 9 324,8 tys. zł (4,9%) wyższej od zaplanowanej (188 912,0 tys. zł),
- wpływów ze spłat oprocentowanych pożyczek mieszkaniowych udzielonych sędziom (§ 0700) w kwocie 2 823,1 tys. zł, o 493,1 tys. zł (21,2%) wyższej od zaplanowanej (2 330,0 tys. zł),
- wpływów z usług (§ 0830) w kwocie 4 425,8 tys. zł, o 535,8 tys. zł (13,8%) wyższej od zaplanowanej (3 890,0 tys. zł),
- sprzedaży składników majątkowych (§ 0870) w kwocie 21,3 tys. zł, o 14,3 tys. zł (204,6%) wyższej od zaplanowanej (7,0 tys. zł),
- rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940) w kwocie 1 264,2 tys. zł, o 801,2 tys. zł (173,0%) wyższej od zaplanowanej (463,0 tys. zł),
- tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (§ 0950) w kwocie 1 555,1 tys. zł, o 1 378,1 tys. zł (778,6%) wyższej od zaplanowanej (177,0 tys. zł).

Dochody niższe od zaplanowanych uzyskano z tytułu:

- wpływów z tytułu grzywien i innych kar pieniężnych od osób prawnych i innych jednostek organizacyjnych (§ 0580) w kwocie 27,3 tys. zł, tj. o 73,7 tys. zł (73,0%) niższej od zaplanowanej (101,0 tys. zł),
- najmu i dzierżawy składników majątkowych (§ 0750) w kwocie 394,1 tys. zł, tj. o 19,9 tys. zł (4,8%) niższej od zaplanowanej (414,0 tys. zł),
- wpływów z pozostałych odsetek (§ 0920) w kwocie 339,8 tys. zł, o 84,2 tys. zł (19,9%) niższej od zaplanowanej (424,0 tys. zł),
- pozostałych wpływów (§ 0970) w kwocie 147,2 tys. zł, o 158,8 tys. zł (51,9%) niższej od zaplanowanej (306,0 tys. zł).

W porównaniu do 2016 r. wykonane dochody ogółem były wyższe o 11 806,6 tys. zł, (tj. o 4,8%¹⁸).

¹⁴ Ustawa budżetowa na rok 2017 z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 108, ze zm.).

¹⁵ W dziale 755 *Wymiar sprawiedliwości*, w rozdziale 75502 *Jednostki sądownictwa powszechnego*.

¹⁶ Plan dochodów na 2016 r. dla części 15/03 wynosił 235 682,0 tys. zł.

¹⁷ W sprawozdaniu wykazano wykonane dochody w § 2980 wpływy do wyjaśnienia w kwocie 4 427,3 tys. zł.

¹⁸ Kwota dochodów zrealizowanych przez sądy apelacji katowickiej w 2016 r. wynosiła 246 503,8 tys. zł.

Należności pozostałe do zapłaty¹⁹ na koniec 2017 r. w sądach apelacji katowickiej wyniosły 133 607,6 tys. zł, w tym zaległości netto 97 700,2 tys. zł i były odpowiednio niższe niż w 2016 r. odpowiednio o: 2,3% (3 161,8 tys. zł) i 2,5% (2 480,1 tys. zł). Największe zaległości dotyczyły grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych (§ 0570) w wysokości 62 540,5 tys. zł (64,0% ogółem zaległości) i wpływów z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) w wysokości 31 704,9 tys. zł (32,5%).

(dowody: akta kontroli str. 80-83, 241-249, 331-350, 370-375)

Dochody Sądu, jako dysponenta środków budżetu państwa III stopnia, zrealizowano w kwocie 4 015,8 tys. zł, tj. o 527,2 tys. zł (11,6%) niższej od zaplanowanej (4 543,0 tys. zł) na ten rok i o 1 390,4 tys. zł (25,7%) niższej od dochodów wykonanych w 2016 r. (5 406,2 tys. zł).

Niższa w stosunku do planu realizacja dochodów wynikała m.in. z ich wykonania w kwotach:

- 1) mniejszych niż planowano z: [a] opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) o 962,4 tys. zł, tj. o 53,5%; [b] pozostałych odsetek (§ 0920) o 86,6 tys. zł, tj. o 19,1%; [c] rozliczeń/zwrotów z lat ubiegłych (§ 0940) o 2,5 tys. zł, tj. o 84,2%;
- 2) większych niż planowano z: [a] wpływów ze spłat oprocentowanych pożyczek mieszkaniowych udzielonych sędziom (§ 0700) o 493,1 tys. zł, tj. 21,2%; [b] tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (§ 0950) o 1,6 tys. zł (15,8%); [c] sprzedaży składników majątkowych (§ 0870) o 1,1 tys. zł; [d] grzywien, mandatów i innych kar pieniężnych od osób fizycznych (§ 0570) o 28,5 tys. zł. Dyrektor Sądu oświadczyła, iż planując dochody na 2017 r. (w czerwcu 2016 r.) posiłkowano się wykonaniem dochodów za pięć miesięcy 2016 r. Za przyczyny różnic w zakresie planowanych i wykonanych dochodów, uznano m.in. zmianę klasyfikacji budżetowej (przejście części dochodów z § 0970 do § 0940 i § 0950); trudnościami w oszacowaniu liczby przypadków, w jakich sąd wymierzy karę grzywny (§ 0570 i § 0580).

Natomiast głównymi źródłami dochodów w 2017 r. Sądu były wpływy ze spłat oprocentowanych pożyczek udzielonych sędziom na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych (§ 0700) w kwocie 2 823,1 tys. zł (70,3% dochodów ogółem) oraz wpływy z tytułu opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) w kwocie 1 124,6 tys. zł (20,9%).

Należności pozostałe do zapłaty na koniec 2017 r. w Sądzie wyniosły 308,6 tys. zł i były wyższe niż w 2016 r. o 69,4%, tj. 126,4 tys. zł. Zaległości dotyczyły głównie wpływów z opłat i kosztów sądowych oraz innych opłat uiszczanych na rzecz Skarbu Państwa z tytułu postępowania sądowego i prokuratorskiego (§ 0630) w wysokości 277,0 tys. zł (94,5% zaległości ogółem). Dyrektor Sądu wskazała, iż wzrost należności ogółem był spowodowany większym wpływem spraw do wykonania z innych sądów (w 2017 r. przypisano należności sądowe w wysokości 158,8 tys. zł, a uiszczono kwotę 35,6 tys. zł). Natomiast, jako główny powód wzrostu zaległości, wskazano jednostkowe przypisanie dłużnikowi kwoty 158,8 tys. zł.

¹⁹ Tj. niewyegzekwowane koszty sądowe, należności egzekwowane przez komorników, należności umorzone przez komorników w postępowaniu egzekucyjnym na skutek bezskutecznej egzekucji, grzywny, za które nie wprowadzono jeszcze do wykonania kar pozbawienia wolności, należności od odbiorców i dostawców zasądzone wyrokiem oraz kary umowne z tytułu dostaw towarów i usług.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2. Wydatki

Opis stanu
faktycznego

Wydatki sądów apelacji katowickiej w 2017 r. wyniosły 805 695,6 tys. zł²⁰ i były wyższe o 26 015,4 tys. zł (3,3%) w porównaniu do roku poprzedniego. Wydatki te były o 8 837,6 tys. zł (1,1%) wyższe od zaplanowanych w ustawie budżetowej i niższe o 10 212,6 tys. zł (1,3%) od planu po zmianach.

Wydatki w części 15/03 według ustawy budżetowej zostały określone w wysokości 796 858,0 tys. zł i były wyższe od wykonanych w 2016 r. o 17 177,8 tys. zł (2,2%). Wydatki przyjęte w planie po zmianach były również wyższe od wydatków roku poprzedniego o 36 228,0 tys. zł (4,5%) i wynosiły 815 908,2 tys. zł.

W układzie grup ekonomicznych, wydatki zaplanowane na 2017 r. w części 15/03 (po zmianach) przedstawiały się następująco: 61 655,8 tys. zł (7,6% wydatków ogółem) stanowiły świadczenia na rzecz osób fizycznych²¹, 746 302,1 tys. zł (91,4%) - wydatki bieżące jednostek budżetowych oraz 7 950,3 tys. zł (1,0%) - wydatki majątkowe. W porównaniu do struktury wydatków wykonanych w 2016 r. nastąpiły niewielkie zmiany, polegające na zwiększeniu udziału świadczeń na rzecz osób fizycznych i udziału wydatków bieżących odpowiednio o 0,2% i 0,4%, przy równoczesnym zmniejszeniu wydatków majątkowych o 0,7%.

W wydatkach realizowanych przez sądy apelacji katowickiej w 2017 r. nie wystąpiły środki pochodzące z rezerwy ogólnej, rezerw celowych oraz dotacji budżetowych.

Wydatki zrealizowane z tytułu świadczeń na rzecz osób fizycznych wynosiły w 2017 r., w sądach apelacji katowickiej 61 295,0 tys. zł²², co stanowiło 99,4% planu według ustawy budżetowej i 97,7% planu po zmianach. Wydatki te były wyższe o 3 887,5 tys. zł (6,8%) w porównaniu do roku poprzedniego (57 407,5 tys. zł).

Wydatki bieżące sądów z obszaru apelacji katowickiej zrealizowane w wysokości 737 380,8 tys. zł (100,8% planu według ustawy budżetowej i 98,8% planu po zmianach²³) były wyższe o 28 218,0 tys. zł (4,0%) w porównaniu do roku poprzedniego. Poniesiono je głównie na wynagrodzenia z pochodnymi (564 016,5 tys. zł), koszty postępowania sądowego i prokuratorskiego (43 553,5 tys. zł) oraz koszty w ramach § 4000 dotyczącego grupy wydatków bieżących jednostki (76 254,3 tys. zł)²⁴.

Wydatki majątkowe sądów apelacji katowickiej zrealizowane w wysokości 7 019,8 tys. zł były niższe w porównaniu do 2016 r.²⁵ o 6 090,2 tys. zł (o 46,5%). Stanowiły one 255,8% planu według ustawy budżetowej oraz 88,3% planu po zmianach.

(dowody: akta kontroli str. 195-201, 241-249, 250-277, 331-350, 370-375)

²⁰ Wydatki zostały poniesione: w dziale 753 Obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, w rozdziale 75312 Uposażenia sędziów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinne - w wysokości 40 769,7 tys. zł oraz w dziale 755 Wymiar sprawiedliwości, w rozdziałach: 75502 Jednostki sądownictwa powszechnego i 75595 Pozostała działalność - odpowiednio w kwotach: 756 788,0 tys. zł i 8 137,9 tys. zł.

²¹ §§ 3020, 3030, 3050 i 3110.

²² 40 769,7 tys. zł w dziale 753, a 20 525,3 tys. zł w dziale 752.

²³ W ujęciu poszczególnych paragrafów klasyfikacji budżetowej, wykonanie wydatków bieżących w zdecydowanej większości wynosiło 99,0% lub 100,0% planu po zmianach.

²⁴ Wydatki zawarte w paragrafach szczegółowych: 421, 422, 426, 428, 430, 434, 436, 438, 439, 440.

²⁵ Wydatki inwestycyjne zrealizowano w 2016 r. na kwotę 13 110,0 tys. zł.

Minister Sprawiedliwości, na wnioski Dyrektora Sądu, dokonał dla apelacji katowickiej blokad²⁶ planowanych wydatków budżetowych w łącznej kwocie 14 133,7 tys. zł (1,7% planu wydatków po zmianach). I tak:

- a) w rozdziale 75312 zablokowano 630,0 tys. zł (§ 3110) z tytułu nadwyżki środków zaplanowanych na uposażenia sędziów, którzy pomimo deklaracji przejścia w stan spoczynku pozostali czynnymi zawodowo sędziami,
- b) w rozdziale 75502 zablokowano 11 097,7 tys. zł, w tym m.in.:
 - 4 600,0 tys. zł (§ 4010), w związku z nieobsadzonymi etatami sędziowskimi,
 - 3 695,0 tys. zł (§ 4000), w związku z oszczędnościami w wydatkach na media w nowych budynkach i budynkach po remontach,
 - 855,9 tys. zł (§ 6060), co wynikało m.in. z korzystnie rozstrzygniętych postępowań przetargowych (558,8 tys. zł),
 - 947,9 tys. zł (§ 4450), co wynikało z mniejszego zainteresowania sędziów pożyczkami na zaspokojenie ich potrzeb mieszkaniowych,
- c) w rozdziale 75595 zablokowano 2 406,0 tys. zł z tytułu nierozpatrzonej wniosków, bądź odrzucenia wniosków przez sąd.

(dowody: akta kontroli str. 22-42, 351-358)

Wydatki sądów apelacji katowickiej na wynagrodzenia²⁷ w części 15/03 w 2017 r. wyniosły 505 335,8 tys. zł i były w porównaniu do 2016 r. (481 622,5 tys. zł), wyższe o 23 713,3 tys. zł (tj. o 4,9%), a przeciętne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 6,7 tys. zł i było, w porównaniu do 2016 r., wyższe o 4,7%.

Dyrektor Sądu wskazała, że wzrost o 4,9% wynagrodzeń był spowodowany m.in.: wzrostem przeciętnego wynagrodzenia w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. skutkującym podwyżkami dla sędziów (o 8 050,0 tys. zł); przyznaniem decyzją Ministra Sprawiedliwości podwyżkami dla grupy urzędnicy, asystenci i inni pracownicy (o 4 558,6 tys. zł); przyznaniem w listopadzie i grudniu 2017 r. dodatkowych środków na nagrody roczne (11 012,4 tys. zł).

Przeciętne zatrudnienie²⁸ w sądach apelacji katowickiej w 2017 r. wyniosło 6 276 osoby i było niższe w porównaniu do 2016 r. o 16 osób. Na różnicę tą składało się: [1] niższe o 18 osób zatrudnienie w grupie 01 *osoby nieobjęte mnożnikowymi systemami wynagrodzeń*, o 4 osoby w grupie 05 *sądowi kuratorzy zawodowi*, o 3 osoby w grupie 18 *specjaliści opiniodawczych zespołów sądowych specjalistów*, i o 15 osób w grupie 09 *sędziowie i prokuratorzy*; [2] wyższe o 8 osób zatrudnienie w grupie 16 *referendarze sądowi*, o 11 osób w grupie 07 *asesorzy prokuratorscy i asesorzy sądowi* i o 5 osób w grupie 17 *asystenci sędziów i prokuratorów*.

Dyrektor Sądu wskazała, że w sprawozdaniu Rb-70 nie wykazuje się osób będących na urloпах bezpłatnych, wychowawczych i macierzyńskich, oraz osób na zasiłkach chorobowych i zatrudnionych na zastępstwo, co mogło skutkować zmniejszeniem przeciętnego zatrudnienia o 16 osób.

(dowody: akta kontroli str. 46-51, 57-60)

²⁶ Na wniosek Dyrektora Sądu z dnia: 6 października 2017 r. blokadą w dniu 16 i 18 października 2017 r. - odpowiednio na kwotę 3 769,0 tys. zł i 5 464,0 tys. zł (przy jednoczesnym zwiększeniu planu w § 6060 o 280,0 tys. zł); 1 grudnia 2017 r. blokadą w dniu 7 i 8 grudnia 2017 r. - odpowiednio o 1 676,0 tys. zł (przy jednoczesnym zwiększeniu o 3 248,0 tys. zł planu w § 4010 na nagrody roczne dla grupy urzędników, asystentów, innych pracowników, kuratorów oraz OZSS) i 3 862,3 tys. zł); 5, 14, 19 grudnia 2017 r. blokadą w dniu 22 i 28 grudnia 2017 r. - odpowiednio o 237,0 tys. zł (przy jednoczesnym zwiększeniu o taką kwotę w § 4590 w dziale 75595) i 2 890,4 tys. zł.

²⁷ Według kwartalnego sprawozdania Rb-70 o zatrudnieniu i wynagrodzeniu.

²⁸ W przeliczeniu na pełne etaty.

Wydatki Sądu, jako dysponenta środków budżetu państwa III stopnia na rok 2017, zaplanowano w wysokości 50 342,0 tys. zł. Wydatki te zostały zaplanowane w układzie klasyfikacji budżetowej z uwzględnieniem założeń przyjętych do planowania budżetu państwa przez Radę Ministrów i Ministra Finansów. Przewidywane w planie wydatki w trakcie roku budżetowego zostały zmniejszone o 5 609,1 tys. zł (o 11,1%). Zrealizowane w 2017 r. wydatki wyniosły 43 147,3 tys. zł (96,5% planu po zmianach). W porównaniu do 2016 r. (42 164,1 tys. zł) były one wyższe o 983,2 tys. zł (o 2,3%). W 2017 r. wydatki Sądu, w podziale na grupy ekonomiczne, przedstawiały się następująco:

- 1) świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 4 694,3 tys. zł (10,9% wydatków ogółem) i w porównaniu do roku poprzedniego (3 642,7 tys. zł) były wyższe o 1 051,6 tys. zł (o 28,9%). Główny wpływ na zwiększenie (w porównaniu do 2016 r.) wydatków w tej grupie były świadczenia społeczne (uposażenia dla sędziów w stanie spoczynku) w kwocie wyższej o 1 050,5 tys. zł (§ 311). Wszystkie należne, w ramach ww. grupy ekonomicznej, świadczenia zostały wypłacone;
- 2) wydatki bieżące wyniosły 34 560,6 tys. zł (80,1% wydatków ogółem) i w porównaniu do roku poprzedniego (34 933,0 tys. zł) były niższe o 372,4 tys. zł (o 1,1%);
- 3) wydatki majątkowe wyniosły 3 892,5 tys. zł (9,0% wydatków ogółem) i w porównaniu do roku poprzedniego (3 588,5 tys. zł) były wyższe o 304,0 tys. zł (o 8,5%). Efekty ww. wydatków majątkowych zostały osiągnięte, co zostało potwierdzone m.in. protokołami odbiorów.

(dowody: akta kontroli str. 195-201, 266-277, 331-350, 370-375)

Wydatki Sądu, jako dysponenta środków budżetu państwa III stopnia na wynagrodzenia poniesione w 2017 r., w kwocie 23 835,9 tys. zł były, w porównaniu do 2016 r. (23 251,3 tys. zł), wyższe o 584,6 tys. zł, tj. o 2,5%, a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na jednego pełnozatrudnionego wyniosło 9,3 tys. zł i było, w porównaniu do 2016 r., wyższe o 4,5%.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, że wzrost o 2,5% wynagrodzeń był spowodowany m.in.: wzrostem przeciętnego wynagrodzenia w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. skutkującym podwyżkami dla sędziów (539,0 tys. zł); przyznaniem trzech etatów urzędniczych (157,0 tys. zł); przyznaniem w listopadzie i grudniu 2017 r. dodatkowych środków na nagrody roczne (302,5 tys. zł).

Przeciętne zatrudnienie w 2017 r. w Sądzie – dysponentie środków budżetu państwa III stopnia – wyniosło 213 osób i w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2016 r. było niższe łącznie o pięć osób, w tym niższe o siedem osób w grupie *sędziowie i prokuratorzy*, a wyższe o dwie osoby w grupie *asystenci sędziów i prokuratorów*.

Dyrektor Sądu podała, że w Sądzie występowało 12 nieobsadzonych stanowisk sędziowskich²⁹. Ponadto wskazano, iż w sprawozdaniu Rb-70 nie wykazuje się osób będących na urloпах bezpłatnych, wychowawczych i macierzyńskich, oraz osób na zasiłkach chorobowych i zatrudnionych na zastępstwo.

(dowody: akta kontroli str. 46-51, 57-60)

²⁹ W 2016 r. pięciu sędziów przeszło w stan spoczynku, a obsadzono dwa etaty. W 2017 r. dziewięciu sędziów przeszło w stan spoczynku, a obsadzono jeden etat (w miesiącu kwietniu), oraz dodatkowo przyznano jeden etat w miesiącu grudniu 2017 r. Procedura nominacyjna na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może rozpocząć się po ogłoszeniu przez Ministra Sprawiedliwości, w dzienniku urzędowym „Monitor Polski”, obwieszczenia o wolnych stanowiskach sędziowskich w Sądzie Apelacyjnym w Katowicach. Do dnia 12 lutego 2018 r. nie ukazały się obwieszczenia w tej sprawie.

Wynagrodzenia bezosobowe Sądu (§ 4170) w kwocie 235,3 tys. zł, tj. o 8,7 tys. zł mniej niż planowano w ustawie budżetowej, obejmowały: wydatki związane z postępowaniem sądowym (211,3 tys. zł), w tym wynagrodzenia biegłych (189,1 tys. zł), tłumaczy przysięgłych (22,1 tys. zł), kuratorów zastępujących strony w postępowaniu (0,1 tys. zł) oraz wynagrodzenia wypłacane na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło (24,0 tys. zł)³⁰.

(dowody: akta kontroli str. 44-45, 153-156)

Stan zobowiązań na dzień 31 grudnia 2017 r. w sądach z obszaru apelacji katowickiej wyniósł 46 335,4 tys. zł, tj. o 739,9 tys. zł mniej niż wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 r. (47 075,3 tys. zł). Na koniec 2017 r. według ewidencji księgowej i sprawozdań rocznych w sądach apelacji katowickiej nie wystąpiły zobowiązania wymagalne.

(dowody: akta kontroli str. 196-201)

Zobowiązania Sądu, jako dysponenta środków budżetu państwa III stopnia na koniec 2017 r., wyniosły 2 134,0 tys. zł, w tym m.in.: 1 530 tys. zł z tytułu dodatkowych wynagrodzeń rocznych (§ 4040); 131,5 tys. zł z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne (§ 4110); 5,5 tys. zł z tytułu zakupu materiałów i wyposażenia (§ 4210); 34,4 tys. zł z tytułu zakupu energii (§ 4260); 110,1 tys. zł z tytułu zakupu pozostałych usług (§ 4300); 11,0 tys. zł z tytułu kosztów postępowania sądowego (§ 4610); 133,4 tys. zł z tytułu wydatków na zakupy inwestycyjne (§ 6060). Nie wykazano zobowiązań wymagalnych (powstałych w 2017 r. i w latach ubiegłych).

Kwoty zobowiązań wykazane w sprawozdaniu Rb-28³¹ wynikały z ewidencji księgowej. W 2017 r. nie wystąpiły przypadki niewykazania zobowiązań wymagalnych w ciągu roku i jednoczesnego wykazania na koniec roku wydatków lub zobowiązań z tytułu odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań.

(dowody: akta kontroli str. 195-201, 359-365)

Kontrola 43 wydatków³² Sądu, jako dysponenta środków budżetu państwa III stopnia, w kwocie 4 867,4 tys. zł (11,3% wydatków Sądu) wykazała, że dokonywano ich zgodnie z planem finansowym. Każdego z wydatków dokonano przed upływem terminu płatności wynikającego z ustaleń z kontrahentami lub innych zasad/przepisów, w tym w 26 przypadkach (na kwotę 3 677,5 tys. zł) z wyprzedzeniem w przedziale od 1 do 10 dni, w 11 przypadkach (na kwotę 609,0 tys. zł) z wyprzedzeniem w przedziale od 11 do 20 dni i w sześciu przypadkach (na kwotę 580,9 tys. zł) z wyprzedzeniem powyżej 21 dni.

Dyrektor Sądu podała, iż dokonano zapłaty od 11 do 28 dni przed terminem zapłaty częściowo za wykonanie umów centralnych, które nie realizowano w stałych terminach, wobec czego zapotrzebowanie środków na ich realizację nie jest możliwe z pełną dokładnością. Ponadto zapłacono za drobne faktury za zrealizowane usługi z pozostającego limitu środków na dany dzień.

(dowody: akta kontroli str. 202-203, 351-358)

³⁰ Trzy umowy, których przedmiotem było przygotowanie opracowania w celu publikacji orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Katowicach z zakresu prawa karnego (pierwsza umowa)/ cywilnego (druga umowa)/ pracy i ubezpieczeń społecznych (trzecia umowa), po uprzednim jego wyborze, oraz zredagowanie kwartalnego biuletynu wydawniczego – wszystkie zawierały kontrasygnatę głównej księgowej. Każda umowa obejmowała cztery numery kwartalne 2017r., płatne kwartalnie po 2000 zł.

³¹ Sprawozdanie z wykonania planu wydatków.

³² Doboru próby wydatków dokonano na podstawie wygenerowanych z systemu księgowego zapisów i dowodów księgowych odpowiadających pozapłacowemu wydatkom budżetowym. Próba została wylosowana metodą monetarną (MUS).

Stosownie do wymogu ujętego w art.13a ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2014 r. – *Prawo zamówień publicznych*³³ (dalej: „pzp”) plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych Sądu sporządzono i umieszczono go na stronie internetowej Sądu w dniu 1 marca 2017 r., tj. 29 dni od dnia przyjęcia planu finansowego³⁴ Prawidłowo, tj. stosowanie do art. 98 ust. 2 pzp oraz rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu o udzielonych zamówieniach, jego wzoru oraz sposobu przekazywania³⁵, sporządzono i przekazano (w dniu 15 lutego 2018 r.) Prezesowi Urzędu Zamówień Publicznych roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach³⁶.

W kontrolowanym okresie w Sądzie obowiązywały następujące regulacje wewnętrzne dotyczące udzielania zamówień publicznych: *Wewnętrzny Regulamin Udzielania Zamówień Publicznych w Sądzie*³⁷ oraz *Instrukcja w sprawie sposobu i trybu udzielania zamówień publicznych do kwoty określonej w art. 4 pkt 8 pzp w Sądzie*³⁸.

(dowody: akta kontroli str. 61-79)

W 2017 r. w Sądzie przeprowadzono 10 postępowań, w wyniku których udzielono zamówień publicznych na łączną kwotę 7 884,6 tys. zł. Analiza postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na świadczenie usługi całodobowej ochrony mienia – nieruchomości zabudowanej w Mysłowicach przy placu Wolności 3, przeprowadzonego w trybie art.138o pzp (usługi społeczne) na kwotę 138,6 tys. zł netto (170,4 tys. zł brutto), nie wykazała naruszeń przepisów ustawy pzp.

(dowody: akta kontroli str. 43, 286-315)

W 2017 r. wydatki budżetu środków europejskich poniesione zostały na realizację Projektu Ministerstwa Sprawiedliwości pn. Business Registers Interconnection System (BRIS) w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, w zakresie modyfikacji Systemu Informatycznego Krajowego Rejestru Sądowego³⁹ i systemu „Biurowość”⁴⁰. Wydatki Sądu na realizację tego projektu w 2017 r. wyniosły łącznie 115,7 tys. zł, w tym: 77,1 tys. zł stanowiły środki z budżetu UE⁴¹ i 38,6 tys. zł środki krajowe (w tym: 14,4 tys. zł to wydatki kwalifikowalne⁴² i 24,2 tys. zł - niekwalifikowalne sfinansowane z budżetu Sądu⁴³). Wydatki zostały poniesione na zadanie ujęte w umowie o dofinansowanie, w ramach kwot ujętych w planie finansowym Sądu i zgodnie z montażem finansowym wskazanym przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Wydatki prawidłowo wykazano w sprawozdaniach budżetowych.

(dowody: akta kontroli str. 316-330)

Zgodnie z wytycznymi⁴⁴ w sprawozdaniach łącznych i jednostkowych (Rb-BZ1 - sprawozdanie z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków

³³ Dz. U. z 2017 r. poz. 1579, ze zm.

³⁴ Plan finansowy Sądu przyjęto 31 stycznia 2017 r.

³⁵ Dz. U. poz. 2038.

³⁶ <http://www.katowice.sa.gov.pl/index.php?p=m&idg=mg,4,83>.

³⁷ Wprowadzony zarządzeniem nr 1/11 Dyrektora Sądu z dnia 1 lutego 2011 r.

³⁸ Wprowadzona zarządzeniem nr 2/14 Dyrektora Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 maja 2014 r.

³⁹ Zadanie 4 – Integracja SI KRS z BRIS – budowa usług elektronicznych SI KRS na potrzeby BRIS.

⁴⁰ Zadanie 5 – Integracja systemu obiegu spraw w sądzie rejestrowym „Biurowość” z BRIS – budowa usług elektronicznych na potrzeby BRIS – modyfikacja systemu obsługi spraw w sądach rejestrowych „Biurowość”.

⁴¹ § 6067.

⁴² § 6069.

⁴³ § 6060.

⁴⁴ Pismo Zastępcy Departamentu Budżetu i Efektywności Finansowej Ministerstwa Sprawiedliwości, znak: DB-IV-311-36/17/1 z dnia 12 kwietnia 2017 r.

europejskich w układzie zadaniowym) wykazywano jedynie dane dotyczące trzech mierników zadań, tj.: procent świadczeń wypłaconych w terminach do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń dla sędziów w stanie spoczynku i dodatków od tych świadczeń (13.2.6.1) - miernik wykonany w 100%; procent świadczeń wypłaconych w terminach do ogólnej liczby wypłaconych uposażeń rodzinnych oraz dodatków od tych uposażeń (13.2.6.3) - miernik wykonany w 100%, oraz wskaźnik uiszczeń do przypisów należności sądowych (18.3.1.3)⁴⁵.

Kontrola poziomu realizacji jednego z ww. zadań - wskaźnika uiszczeń do przypisów należności sądowych osiągniętych w sądach obszaru apelacji katowickiej wykazała, że w trakcie roku budżetowego wartość miernika wynosiła od 68,4% za I kwartał 2017 r. do 73,0% za II kwartał 2017 r.⁴⁶ Monitoring mierników prowadzony był systematycznie, na podstawie rzetelnych źródeł danych (m.in. księgi rachunkowe, system informatyczny, informacje komórek organizacyjnych właściwych dla realizacji działań objętych miernikami).

(dowody: akta kontroli str. 397-406)

Efektem zrealizowanych w 2017 r. zadań finansowanych ze środków publicznych (majątkowych) w apelacji katowickiej w ramach działania 18.3.1.5 *Wsparcie administracyjne i logistyczne sądów powszechnych*, było zapewnienie infrastruktury niezbędnej do realizacji zadań przez sądy powszechne oraz nadzoru administracyjnego nad sądami. Realizowano w tym celu zadania z zakresu budownictwa inwestycyjnego, gdzie poniesiono wydatki w łącznej kwocie 1 873,4 tys. zł, na przygotowanie i realizację inwestycji⁴⁷ oraz zakupy inwestycyjne w kwocie 2 358,0 tys. zł, gdzie do największych wydatków należał zakup klimatyzacji w budynku: Sądu (1 027,5 tys. zł); Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej (214,8 tys. zł); Sądu Okręgowego w Częstochowie (493,2 tys. zł). Natomiast w ramach zadania 18.7.3.6 *Informatyzacja działalności na rzecz zwiększenia sprawności wymiaru sprawiedliwości, zwiększenie dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz rozwoju e-usług w resorcie sprawiedliwości*, realizowano działania mające na celu zapewnienie centralnego, jednolitego i łatwego dostępu do informacji i usług z wykorzystaniem Internetu. W 2017 r. wydatki poniesiono w łącznej kwocie 2 788,4 tys. zł, które Sąd przeznaczył na zakup sprzętu, programów i licencji, systemów i akcesoriów komputerowych.

(dowody: akta kontroli str. 278-285)

Działania nadzorcze Dyrektora Sądu nad sądami apelacji katowickiej w ramach kontroli zarządczej sprawowane były między innymi poprzez: zobowiązanie dyrektorów sądów okręgowych i rejonowych do przedkładania kwartalnych ocen wykonania planów; czynności kontrolne przeprowadzane przez pracowników Oddziału Kontroli w ramach kontroli problemowych; bieżące czynności przeprowadzane przez pracowników Oddziału Finansowego, sprawdzające poprawność sprawozdań jednostkowych; analizę wyników kontroli realizowanych przez Oddział Kontroli Sądu, Ministerstwo Sprawiedliwości i inne organy kontrolne w celu wyeliminowania lub niedopuszczenia do nieprawidłowości w zakresie wydatkowania środków publicznych przez podległe sądy; cykliczne narady z dyrektorami podległych jednostek; rozpowszechnianie pism, wyjaśnień, stanowisk w zakresie bieżącej działalności sądów; stały kontakt kierownictwa i pracowników

⁴⁵ Na etapie planowania budżetu państwa na 2017 r. Ministerstwo Sprawiedliwości nie żądało określenia wartości tego miernika.

⁴⁶ Za III kwartał 2017 r. wartość miernika wynosiła 72,0%, a za IV kwartał 2017 r. 72,3%.

⁴⁷ Przygotowanie: przebudowy i rozbudowy budynku Sądu Rejonowego w: Bielsku-Białej (214,3 tys. zł); Sosnowcu (67,5 tys. zł). Budowa budynku dla potrzeb Sądu Rejonowego w: Lublińcu (534,4 tys. zł); Częstochowa –Północ przygotowanie do inwestycji, w tym dokumentacja (857,2 tys. zł). Przebudowa poddasza i dobudowa zewnętrznego dźwigu osobowego do budynku Sądu Rejonowego w Mysłowicach (200,0 tys. zł).

komórek organizacyjnych Sądu z nadzorowanymi sądami oraz bieżąca pomoc w rozwiązywaniu sygnalizowanych problemów.

(dowody: akta kontroli str. 351-358, 369)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Sąd nie skorzystał z przysługującego mu prawa przewidzianego w § 11 umowy najmu pomieszczeń przy ul. Korfantego 117a w Katowicach⁴⁸, waloryzacji stawki czynszu najmu za okres od 1 stycznia do 1 września 2016 r. (o średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług za 2015 r. w porównaniu do 2014 r. w wysokości 99,1% - spadek cen o 0,9%), za 2017 r. oraz za styczeń 2018 r. (o średniorocznych wskaźnik cen towarów i usług za 2016 r. w porównaniu do 2015 r. w wysokości 99,4% - spadek cen o 0,6%).

Dyrektor Sądu wyjaśniła, iż było to wynikiem niewłaściwej interpretacji zapisów umowy. W dniu 28 marca 2018 r. (w toku kontroli NIK) zawarto aneks z wynajmującym, w treści którego zawarto postanowienia dotyczące uwzględnienia dokonanej przez Sąd nadpłaty (z uwagi na nie dokonanie wspomnianej waloryzacji) i zmniejszenia na fakturze wartości opłaty na czynsz bieżący o 1,9 tys. zł.

(dowody: akta kontroli str. 84-148)

2) W Sądzie sprawującym kontrolę gospodarki finansowej sądów z obszaru apelacji katowickiej na podstawie art. 177 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - *Prawo o ustroju sądów powszechnych*, dopuszczono do księgowania przez cztery sądy tej apelacji odsetek w łącznej kwocie 12,6 tys. zł wypłaconych w 2017 r. wraz z zasądzonymi odszkodowaniami od osób fizycznych w § 4590 *Kary i odszkodowania wypłacane na rzecz osób fizycznych*, zamiast do przewidzianego w klasyfikacji budżetowej dla tego typu wydatków § 4580 *Pozostałe odsetki*. W rezultacie również w łącznym sprawozdaniu budżetowym Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa przedmiotowa kwota odsetek została ujęta w niewłaściwej pozycji klasyfikacji budżetowej.

Dyrektor Sądu wyjaśniła, iż po zakończeniu każdego miesiąca weryfikowano wykonanie § 4590, które za miesiąc grudzień przeprowadzono po sporządzeniu przez jednostki podległe sprawozdań Rb-28 (tj. 18 stycznia 2018 r.). Ponadto Dyrektor Sądu stwierdziła, że pomimo stwierdzonych błędów w księgowaniu w miesiącu grudniu, nie było możliwości korekty wydatków w ww. paragrafach.

Należy zaznaczyć, że zalecenia dla Sądu w tym zakresie Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało wcześniej, bo pismem z dnia 5 czerwca 2017 r.

(dowody: akta kontroli str. 124-148, 351-358, 366-368)

Uwagi dotyczące
badanej
działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zobowiązania Sądu w części regulowane były ze znacznym wyprzedzeniem w stosunku do terminu płatności. W wyniku badania stwierdzono, że w 11 przypadkach (na kwotę 609,0 tys. zł) płatności dokonano z wyprzedzeniem od 11 do 20 dni a w sześciu innych (na kwotę 580,9 tys. zł) z wyprzedzeniem powyżej 21 dni. Taki sposób dokonywania płatności może nie korespondować z zasadą oszczędnego wydatkowania i racjonalnego planowania wydatków publicznych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli stwierdza, że objęte badaniem wydatki budżetu państwa, w łącznej kwocie 4 867,4 tys. zł, stanowiące 11,3% ogółu wydatków Sądu w 2017 r., zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami

⁴⁸ Z dnia 2 września 2006 r., wraz z aneksem nr 8 z dnia 16 grudnia 2015 r. i aneksem nr 9 z dnia 7 grudnia 2016 r.

publicznymi. Poza przypadkiem rezygnacji Sądu z prawa waloryzacji najmowanych pomieszczeń w budynku przy ul. Wincentego 117a w Katowicach (na kwotę 1,9 tys. zł), nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych. Brak właściwego nadzoru nad podległymi sądami umożliwił stosowanie w czterech z nich nieprawidłowej praktyki klasyfikowania wydatków z tytułu odsetek w kwocie 12,6 tys. zł, co w konsekwencji miało wpływ na prezentację tych wydatków w łącznym sprawozdaniu budżetowym Rb-28 w niewłaściwej pozycji klasyfikacji budżetowej.

3. Sprawozdawczość

Opis stanu
faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania przez dysponenta części 15/03 i przez Sąd (dysponenta III stopnia):

- 1) rocznych sprawozdań łącznych za 2017 r. i jednostkowych sprawozdań za 2017 r., tj.: Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych, Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych, Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa, Rb-28 Programy z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA⁴⁹, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej, Rb-28 UE z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, Rb-33 z wykonania planu finansowego państwowego funduszu celowego, Rb-BZ1 z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym;
- 2) sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2017 r.: Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych, Rb-Z o stanie zobowiązań wg tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji.

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 15/03 na podstawie sprawozdań jednostkowych własnych (dysponenta III stopnia) i podległych sądów z obszaru apelacji katowickiej. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych Sądu były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i co do zasady prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

Procedury kontroli zarządczej zostały określone w zarządzeniu Prezesa i Dyrektora Sądu z dnia 29 września 2014 r. w sprawie wprowadzenia zasad i sposobu funkcjonowania kontroli zarządczej w sądach na obszarze apelacji katowickiej. Przyjęta koncepcja systemu kontroli zarządczej zapewniała w sposób racjonalny kontrolę prawidłowości sporządzonych sprawozdań. Mechanizmy kontroli, dotyczące operacji finansowych i gospodarczych, zostały zawarte w polityce rachunkowości (utworzonej w oparciu o wzorcowe zasady [politykę] rachunkowości sądów powszechnych). W Sądzie nie opracowano wewnętrznych procedur sporządzania sprawozdań budżetowych, przy czym: [1] sprawozdania były sporządzane automatycznie, z wykorzystaniem systemów informatycznych; [2] w systemie informatycznym zdefiniowano powiązanie poszczególnych pozycji sprawozdań z księgami rachunkowymi (saldami i/lub obrotami poszczególnych kont księgowych); [3] osoby sporządzające i osoby sprawdzające sprawozdania pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym miały do tego stosowne umocowania; [4] sprawozdania podpisywały: Główna Księgowa i Dyrektor Sądu (kierownik jednostki); [5] w systemach tworzenia sprawozdań stosowany był tzw. ślad rewizyjny, potwierdzający kto ponosi odpowiedzialność za ich sporządzenie

⁴⁹ European Free Trade Association, tj. Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu.

(w systemie TREZOR⁵⁰ pod sporządzonym sprawozdaniem elektroniczne podpisy składała Główna Księgowa i Dyrektor Sądu); [6] Zakładowy Plan Kont pozwalał na sporządzanie sprawozdań w wymaganej szczegółowości.

Sprawozdawczość i prowadzenie ksiąg rachunkowych nie było przedmiotem audytu wewnętrznego Sądu, a w 2017 r. nie zidentyfikowano i nie oszacowano ryzyka w obszarze sprawozdawczości, natomiast oszacowano ryzyko w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych⁵¹.

Wiarygodność sprawozdań Rb-27 i Rb-28 została potwierdzona procedurą analizy operacji na bieżących rachunkach bankowych dochodów i wydatków kontrolowanej jednostki. Ujawniony błąd w systemie finansowo-księgowym Sądu, skutkujący różnicą pomiędzy obrotami dziennika oraz zestawienia obrotów i sald w 2017 r. w kwocie 418,8 tys. zł nie miał wpływu na dane zawarte w tych sprawozdaniach.

(dowody: akta kontroli str. 3-21, 331-350)

Do dnia zakończenia kontroli NIK (4 kwietnia 2018 r.) nie dokonano korekt sprawozdań jednostkowych i łącznych Sądu.

(dowody: akta kontroli str. 351-358)

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Kontrola wykazała, że stosowany w Sądzie system finansowo-księgowy jest niestabilny, a prezentacja danych, wynikających z ksiąg rachunkowych, jest niespójna, czego wyrazem był brak na dzień 31 grudnia 2017 r. zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵². W Sądzie różnica pomiędzy obrotami dziennika oraz zestawienia obrotów i sald w 2017 r. wyniosła 418,8 tys. zł. Niezgodność ta miała charakter błędu systemowego występującego w systemie finansowo-księgowym. Problem ten był zgłaszany i monitorowany przez Sąd od 2015 r. poprzez usługę Service Desk⁵³, jednakże nie został rozwiązany.

Ustalenia NIK, poparte informacją Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 26 marca 2018 r. – wskazują, że pracownik sądu jako użytkownik końcowy nie miał możliwości samodzielnej ingerencji w zakresie zmian systemowych w odniesieniu do „własnych” ksiąg rachunkowych z uwagi na fakt, iż jest to system centralny, jak również nie miał wpływu na określenie terminu wykonania prac przez wykonawcę w przedmiotowym zakresie.

(dowody: akta kontroli str. 157-194, 240-249)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez Sąd jednostkowe i łączne sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania Sądu sporządzone zostały terminowo i co do zasady prawidłowo pod względem merytorycznym oraz formalno-rachunkowym. Stwierdzone w zakresie działania

⁵⁰ Informatyczny System Obsługi Budżetu Państwa.

⁵¹ Oceniono ryzyko ograniczania w dostępie do centralnych systemów informatycznych w ramach następujących celów: [1] tworzenie warunków administracyjnych i ułatwienie dostępu do sądu (Funkcja: „18 Sprawiedliwość”; Zadanie: „18.3 Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe”; Podzadanie: „18.3.1 Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne”; Działanie: „18.3.1.6 Działalność na rzecz ułatwienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości”); [2] zagwarantowanie obywatelom konstytucyjnego prawa do sądu, w tym sprawne rozpoznanie spraw przez sądy powszechne ((Funkcja: „18 Sprawiedliwość”; Zadanie: „18.3 Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne i wojskowe”; Podzadanie: „18.3.1 Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne”; Działanie: „18.3.1.1 Działalność orzecznicza”). Zgodnie z ww. oceną: prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka (w skali od 1 do 4) wynosiło 3, wpływ na realizację celów i zadań sądu (w skali od 1 do 4) wynosił 2 a poziom istotności ryzyka (w skali od 1 do 16) wynosił 6.

⁵² Dz. U. z 2018 r. poz. 395, ze zm.

⁵³ Wsparcie informatyczne.

systemu finansowo-księgowego nieprawidłowości nie miały bezpośredniego wpływu na wiarygodność danych prezentowanych w sprawozdaniach budżetowych, sporządzonych na dzień 31 grudnia 2017 r.

VI. Uwaga i wnioski

Uwaga NIK zwraca uwagę, że opisane w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym ustalenia, w szczególności nieprawidłowości, związane z poddanymi kontroli obszarami wydatków budżetu państwa i sprawozdawczości, wskazują na potrzebę rozważenia przez Dyrektora Sądu podjęcia działań wzmacniających w Sądzie kontrolę zarządczą, a to w celu urzeczywistnienia, określonego w art. 68 ust. 1 *ufp*, wymogu zapewnienia realizacji celów i zadań kierowanej jednostki sektora finansów publicznych w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy.

Wnioski pokontrolne Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Kontynuowanie, wspólnych z Ministrem Sprawiedliwości, działań mających na celu doprowadzenie do całkowitej zgodności obrotów dziennika z obrotami zestawienia obrotów i sald w ramach funkcjonującego w Sądzie systemu finansowo-księgowego.
2. Zintensyfikowanie działań w ramach sprawowanego nadzoru nad podległymi sądami w celu wyeliminowania praktyki księgowania odsetek od zasądzonych odszkodowań w niewłaściwej pozycji klasyfikacji budżetowej.

VII. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 11 kwietnia 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontroler:
Paweł Potemski
Główny specjalista kontroli państwowej

Potemski

podpis

Dyrektor

DYREKTOR
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
we Wrocławiu
z up.

Ziemowit Florjowski
Wicedyrektor
podpis